

Kernpunten: Naar circulair duurzame kleding en textiel

- Door een revival van de textielindustrie in Nederland kunnen we een duurzame, innovatieve textiel hub van de wereld worden.
- Om dit te realiseren moet de rijke verzameling van innovatieve experimenten op het gebied van de circulaire textieleconomie doorgroeien naar een integrale opschaling.
- Dat vraagt om de inzet van publieke instrumenten, zoals een publiek geborgde Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) en om een gecoördineerde, programmatische aanpak en netwerksturing

We vragen het nieuwe kabinet om werk te maken van een verplichte Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) en een slagvaardig kernteam aan te stellen voor uitvoering van onderstaande punten.

Visie:

Nederland had tot de jaren 60 van de vorige eeuw sterke textielindustrie. Sindsdien is de productie grotendeels naar lage lonen landen verhuisd. Met onze kennis en ervaring kunnen we een deel van die industrie nu weer terughalen naar Nederland en daarbij de nadruk leggen op circulair geproduceerde textiel die duurzaam is in materiaal en gebruik. Gezien de enorme transitieopgave die de kleding en textiel industrie in Europa en de wereld heeft, kan Nederland hiermee bijdragen aan de oplossing daarvan en tegelijkertijd economische kansen benutten. De kleding en textielindustrie is een grote gebruiker van (fossiele)energie en van fossiele materialen, van water en van land. Het gebruik van fossiele energie en materialen leidt tot een forse bijdrage aan broeikasgasemissies. Voor water en land concurreert textiel met drinkwater en voedingsgewassen. De beide transities zijn wel met elkaar verweven. Een afname van gebruik van fossiele materialen vereist een transitie naar de productie van "biobased" vezels, met kansen voor de Nederlandse landbouw. Daarnaast moet een stevige industriële infrastructuur voor het circulair maken van de textielketen (en met name het terugwinnen van vezels uit afgedankte textiele producten) worden gecreëerd. Tenslotte moeten we minder maar beter consumeren.

In 2050 zal de textielindustrie, net als tot 1900 weer geheel biobased moeten zijn, in combinatie met gebruik van hernieuwbare energie uit duurzame bronnen en allerlei vormen van hergebruik en hoogwaardige recycling infrastructuur. Textiel zal broertje van de agrofoodsector moeten worden, met een groene chemie, waarbij nieuwe materialen verkregen worden uit wisselteelt en zijstromen van voedselproductie. Biobased materialen zouden ook de onbeheerste emissies van micro plastics, mogelijkerwijs ontstaan door het wassen van kleding kunnen voorkomen en ook het gebruik van risicovolle (toxische, persistente) additieven tot praktisch nul kunnen reduceren. Deze transitie is op zich al enorm, het gaat over een omzetting van 100 Mln Ton vezelproductie, gelijk aan een landoppervlakte van 20 Mln hectares, en een forse en langdurige investering voor de hele wereld over een periode van 30 jaar. Bij voortzetting van de huidige trends gaat dit niet lukken. Het roer moet om.

Dat roer kan deels om door in te zetten op een circulaire economie. Dit houdt in: beter (en minder) consumeren, beter ontwerpen (voor levensduur), beter kopen (lease, verhuur en delen), dragen en onderhouden, en betere, hoogwaardiger recycling. Deze doelstellingen kan Nederland niet alleen halen, maar Nederland kan een bijdrage leveren aan het heroverwegen van consumptie en hergebruik van producten en van herverwerking van materialen. Nederland is een aanzienlijk consumptieland, met een sterke inkoop- en ontwerpcapaciteit, een sterke agromaterialen capaciteit, maar slechts een kleine textiel en kledingindustrie, echter wel met een sterke positie in internationale (productie) netwerken. De branche heeft, door middel van het kledingconvenant, al

belangrijke aanzetten gegeven om de internationale waardeketen qua arbeidsomstandigheden (leefbaar loon), diervriendelijkheid en schone processen te verbeteren: maar een integrale aanpak van sociale en milieuvorwaarden blijft nodig.

Daarnaast kunnen we inzetten op verbetering van de Nederlandse situatie. We gaan hierbij uit van twee belangrijke aannames: de reeds gestelde doelstellingen van de overheid en van de branche voor 2030 zijn hoog en het is zaak de middelen te bundelen om die ambitieuze doelstellingen te halen. Bijstelling kan pas als het behalen van de doelen in zicht is, en als de middelen daartoe beschikbaar komen. Het is een lange termijntransitie, dat betekent investeren in instituties, netwerken, infrastructuur en mensen die deze transitie standvastig kunnen begeleiden.

In de kern beogen onze voorstellen drie doelen:

1. Een impuls aan beter ontwerpen en minderinkopen/produceren/consumeren/ en beter onderhouden en afdanken
2. Een impuls aan substantieel meer hergebruiken en recyclen
3. Een impuls voor een grotere productie van biobased materialen met een groene chemie die synergetisch is met onze landbouw (in transitie)

Hieronder lichten we deze drie doelen toe, inclusief de governance voor de korte en lange termijn (30 jaar).

Kernvoorstellen

1. Rethink and Reshore

Nederland heeft in het afgelopen decennium laten zien dat het een grote potentie heeft voor duurzaam design en duurzame bedrijfsconcepten. Dat laat de Dutch Design Week jaarlijks zien en DCTV (Dutch Circular Textile Valley) heeft een aantal bedrijven begeleid naar een volgende ontwikkelingsfase. Toch blijft het segment van creatieve ontwerpers en innovatieve concepten (bijvoorbeeld kledingbibliotheken) weliswaar zichtbaar maar economisch kwetsbaar. Experimenten met delen/huren van kleding zouden verder opgeschaald moeten worden. Dat geldt ook voor sociaal ondernemerschap, waarbij enkele tientallen ateliers met lokale productie zijn ontstaan. Ze schalen moeilijk op. Aan de andere kant zoeken grote merken innovatieve ontwerpen, producten en concepten maar de creatieve ontwikkelingen zijn vaak niet functioneel toepasbaar of op voldoende schaal beschikbaar. Tenslotte kan de consument die duurzamere kleding wil kopen en dragen, door uniforme en meer toegankelijke informatie beter geholpen worden.

Al die vernieuwende initiatieven zitten in de wachtkamer om op te schalen. Een betere ondersteuningsstructuur kan daarbij enorm helpen. De in Frankrijk ontstane initiatieven als TCBL en FashionGreenHub zijn mooie voorbeelden van ondersteuning van kleine bedrijven maar ook het delen van kennis over duurzaam ontwerpen, inkopen en produceren. Ook is procesgeld nodig om consortia te bouwen van kleine bedrijven die gekoppeld worden aan grotere merken. Daarnaast door betere technische opleidingen op MBO-4-HBO niveau en door toegang tot kleinschalige financieringsinstrumenten (zoals start/groeiversneller in Oost-Nederland). Tenslotte is een langdurige investering in monitoring en interventies in consumentengedrag noodzakelijk.

2. Re-use and Recycle

In volume mag er veel verwacht worden van een schaa sprong in hergebruik en recycling. Het substantieel verhogen van recycling in relatie tot de verplichte gescheiden inzameling van textiel in

2025 is noodzakelijk om te voorkomen dat er een (ongesorteerde) kledingberg ontstaat. Daartoe is de versterking van een infrastructuur van inzameling nodig. Daartoe is onderscheid tussen herbruikbaar en niet-herbruikbaar textiel nodig en het verbeteren van sorteren en scheiden en opschaling van mechanische en chemische recycling. Dat vraagt om monitoring, standaardisatie, classificatie en cascadering van processen op een bovenregionale, en soms internationale schaal. Een Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid UPV kan significant bijdragen aan meer recycling maar ook als mechanisme om breder veranderingen in gang te zetten en ook te voorzien van een governance die nu ontbreekt. Daartoe zijn wel een aantal principes van belang:

- Een UPV in textiel en mode moet algemeen verbindend verklaard worden gelet op de internationalisering en versnippering van de sector. Een deelname van 75% van de markt aan een vrijwillige UPV om iedereen te kunnen verplichten is onwaarschijnlijk. Daarom moet een UPV verplicht worden gesteld vanuit de overheid, toegroeïend naar een EU brede afgestemde UPV.
- Een UPV kan de financiële basis leggen onder een gezamenlijke governance, een ondersteuningsstructuur en een kennisprogramma inclusief een monitoringprogramma
- Een UPV kan voorzien in vrijstellingen voor tweede hands kleding en voor kleding vervaardigd uit duurzame en/of uit post-consumer textiel gerecyclede materialen

3. Replant and Reprocess

De verduurzaming van materialen is een wereldwijde uitdaging waarbij de investeringen zeer fors zijn, en waarbij grondige technische kennis noodzakelijk is. Door het vrijwel verdwijnen van de textiel- en kledingindustrie heeft Nederland enkele troeven, waarmee het kan bijdragen aan een industriële renaissance in Europa. Uit de gestelde doelen van het huidige beleid zou een ambitieniveau denkbaar zijn van 20.000 Ton vezelproductie in Nederland in 2030. Daarmee kan Nederland ook bijdragen aan een grotere autonomie van Europa, nieuwe inkomstenbronnen voor de landbouw genereren en industriële activiteiten weer opzetten met bijbehorende werkgelegenheid. Dit zal in Nederland alleen kunnen in synergie met andere stromen, of tenminste in een NW-Europese context.

We zien kansen in de combinatie van drie sporen: hennep en vlas, agrarische reststromen zoals uit de glastuinbouw en groene chemie voor synthetische biovezels. Verdere opschaling van vlas en hennep (ook als voedingsingrediënt) gewassen van de huidige 5000 ton naar 10.000 ton is haalbaar mits er een risicoafdekking vanuit het landbouwbeleid komt, er een stroomlijning van gewassen en teeltmethodes ontstaat en investeringen in primaire verwerking. Grote stromen cellulose-afval uit de (glas)tuinbouw die nu gecomposteerd worden, kunnen als cellulosebron voor viscoze-achtige vezels worden ingezet (in het Westland tomatenstengels). Opkomende gewassen die vooral voor de eiwittransitie (b.v. lupine) worden ingezet hebben de potentie om vervezeld te worden in biochemische processen. Nederland heeft een sterke positie op basis van ontwikkeling van biopolymeren uit plantaardige suikers, maar een industriële verwerking moet opgebouwd worden, in een omslag van de chemische sector van petrochemie naar een groene chemie. Van belang is dat deze materialen geen risicovolle stoffen bevatten.

Governance: naar een textielpact

Wij stellen voor om de huidige systemen en organisaties te combineren. DCTV en Convenant Duurzame Kleding, Nationale en Regionale Transitieagenda Textiel kunnen samengebracht worden in een Nationaal Textielpact, om de doelen hierboven te kunnen realiseren. Het textielpact is een gecoördineerde governance structuur met een programmatische aanpak gericht op het realiseren van concrete doelen en onderbouwd met een ondersteuningsfunctie vanuit de 'één-loket-gedachte'.

- Eén coördinatiepunt voor alle doelen en alle beleidsterreinen in/bij een onafhankelijke partij, georganiseerd met mensen die beleid, kennis en praktijk kunnen overbruggen
- Governance zou deels gefinancierd worden uit een UPV omdat dat een bestendige financieringsbron kan worden en bovendien in de besteding met lage transactiekosten gepaard kan gaan en programmatisch ingezet kan worden.
- Overheid is partner en medeverantwoordelijk in haar engagement ten aanzien van haar eigen taken. Ze is partner in de netwerksturing en ook actor in het creëren van stimulerende randvoorwaarden in regelgeving en geeft het goede voorbeeld in haar eigen aanbestedingsbeleid.
- Deze governance kan aansluiting zoeken bij vergelijkbare arrangementen in andere landen en kan op thema's opereren in relevante allianties.

Financiering naar een duurzame UPV

De financiering van bovenstaande activiteiten kan georganiseerd worden met de gelden die een Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid oplevert. Het UPV zou zo opgebouwd dienen te worden dat er een substantieel fonds € 35-70 Mln/jaar dit gaat ontstaan op basis van een UPV van ca € 0,05-0,10 per kledingstuk, die zou gelden voor de drie thema's gebruiken: beter ontwerpen en gebruiken; hergebruik en recycling en bevorderen van biobased waardeketens. Meteen alle 10R's!! De UPV dient derhalve de volgende doelen:

- Innovatie en investeringscomponent. Dit gaat om het versnellen van doorbraken zoals het winnen van cellulose uit plantaardige vezels, of het ontwikkelen van technologie om elastaan en hoogkwalitatieve vezels (carbon, aramide) en coatings te verwijderen uit kleding evenals dan wel het opvangen verwijderen van PFAS houdende stoffen uit textiel. Het kan ook gaan om het versnellen en automatiseren van sorteertechnologie. Dit kan een subsidie zijn als hefboom naar een investeringscomponent, type InvestNL.
- Onrendabele top afdekken. Gezien de lage kwaliteit van het ingezameld textiel, maar ook de lage en fluctuerende prijs voor virgin materiaal, is het in standhouden laat staan uitbouwen van een recyclinginfrastructuur nog enige jaren afhankelijk van een gedeeltelijke dekking van het deficit (verschil tussen kosten en opbrengsten van recycling). Dat deficit geldt ook voor nieuwe biobased materialen waar een tijdelijke vrijstelling van de UPV ook voor zou kunnen gelden.
- Governance en monitoringcomponent inclusief gedragsonderzoek en procesgeld voor het sturen van netwerken, koppelen van partijen en begeleiden van start en scale up. Daar kan het huidige DCTV in op gaan maar ook de activiteiten van het convenant eerlijke kleding.

Getekend:

*Dr **Danielle Bruggeman**, Lector Mode ArteZ Hogeschool voor de Kunsten*

*Prof. Dr **Jacqueline Cramer**, Hoogleraar Universiteit Utrecht, voormalig Minister van VROM*

***Maria van der Heijden**, Directeur MVO Nederland*

*Drs **Lucie Huiskens** MBA, Coordinator **NL** Next Fashion & Textiles*

*Drs **Anton Luiken**, Consultant textielrecycling, voormalig TNO Textiel*

*Dr **Jan Mahy** Lector Sustainable & Functional Textiles, Saxion Hogescholen, Voorzitter Stichting Texplus*

*Dr **Michiel Scheffer**, Programmamanager Duurzaam Textiel Wageningen Universiteit en Research voormalig Gedeputeerde Gelderland*

Contact voor meer Informatie: Michiel Scheffer, michiel.scheffer@wur.nl 0652-802442